

Світлана Чернета

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціальної роботи
та педагогіки вищої школи
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

Автором акцентується увага на важливості формування готовності майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг, на уточненні поняття «готовність», на особливостях професійної готовності майбутніх соціальних працівників.

Ключові слова: *готовність, професійна готовність, готовність майбутніх фахівців із соціальної роботи.*

ДО ПИТАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Реформування системи вищої освіти та соціальної сфери спричинили перегляд системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг. Виклики, які постали перед закладами освіти суттєво ускладнились військовою агресією росії проти України, пандемією Covid-19.

На жаль, соціальна сфера в цілому та фахівці із соціальної роботи виявилися не готовими до такого розвитку подій. Відтак, виникла потреба перегляду системи професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг, яка повинна адекватно реагувати на сучасні потреби суспільства.

Визначаючи метою й результатом професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи їх готовність до здійснення професійної діяльності, вважаємо доцільним визначити дефініцію цього поняття.

Засадничі основи готовності особистості до професійної діяльності фахівців соціальної сфери знайшли відображення у працях М. Вовк, Ю. Грищенко, М. Дьяченко, А. Ліненко, О. Повідайчик, Г. Рідкодубської, С. Соломахи, Г. Сотської, Н. Філіпчук та ін.

Останні роки у дослідженнях різних галузей знань, в т.ч. соціальній роботі, приділяється увага проблемі теоретичних і методичних аспектів формування готовності фахівців. Однак не має єдиного підходу науковців щодо визначення поняття «готовність». В цілому, поняття «готовність» розглядається, як первинна, фундаментальна вихідна умова успішного виконання діяльності будь-якої складності [моя дис].

Аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволив нам окреслити основні підходи до визначення сутності терміну «готовність до діяльності», зокрема, функціональний (здатність мобілізувати фізичні та психічні ресурси, необхідні для ефективного здійснення діяльності), особистісний (здатність проявляти індивідуально-особистісні якості, які обумовлені характером діяльності), особистісно-діяльнісний (здатність проявляти як індивідні, особистісні та суб'єктні особливості, так і якості

людини у їх цілісності, що сприяє ефективному виконанню с функцій) та акмеологічний (відображає ступінь відповідності характеристик людини як індивіда, особистості та суб'єкта вимогам тієї чи іншої діяльності та оптимальним моделям функціонування людини у тій чи іншій сфері її життєдіяльності та забезпечує цілеспрямовану активність суб'єкта у подоланні внутрішніх та зовнішніх протиріч, творчої реалізації планів і програм діяльності) [2, с. 356].

Особливістю готовності до професійної діяльності визначають її інтеграційний характер, що виражається в упорядкованості внутрішніх структур, узгодженості основних компонентів особистості професіонала, стійкості, стабільності й наступності їх функціонування. Таким чином, ознаки професійної готовності є психологічна єдність, цілісність особистості професіонала, які сприяють продуктивності діяльності.

З психологічної точки зору, готовність можна розглядати як психічний стан особистості; як стійку характеристику (якість) особистості. Відповідно готовність визначається як активнодіючий стан особистості, установка на певну поведінку, мобілізованість сил до виконання.

Готовність до професійної діяльності розглядають як позитивне ставлення до майбутньої діяльності та стійкі мотиви до її виконання, певна сукупність професійних знань та вмінь, що дають змогу застосувати їх на практиці.

Науковці виділяють такі види готовності до професійної діяльності як: психологічна (сформованість спрямованості особи на професійну діяльність); теоретична (наявність необхідного обсягу спеціальних професійних знань); практичну (сформованість необхідного рівня професійних умінь і навичок).

Зокрема, О. Ляшенко [1] готовність майбутнього соціального працівника розглядає в декількох аспектах: по-перше, як формування психофізіологічної установки суб'єкта, особистості; по-друге, як сформованість мотиваційної установки на соціальну реальність; по-третє, як професійно сформовані якості у вищому чи середньому спеціальному закладі; по-четверте, як здатність до самовдосконалення в професії.

На нашу думку, готовність до професійної діяльності можна предствити у вигляді формули: «готовність = бажання + знання + вміння», або «готовий = хочу + знаю + вмію».

Нам імпонує тлумачення подане Я. Юрків поняття «готовність до професійної діяльності майбутнього соціального педагога та соціального працівника». Дослідниця це поняття визначає як інтегративне особистісне утворення, психологічний стан та очікуваний результат професійної підготовки, що поєднує мотиваційно-ціннісний, науково-теоретичний, операційно-практичний, індивідуально-психологічний складники та дозволяє успішно виконувати професійні завдання в галузі соціальної педагогіки / соціальної роботи [2, с. 59].

Отже, формування готовності майбутнього фахівця із соціальної роботи до надання соціальних послуг є актуальним через призму зростання

кількості осіб та категорій громадян, які потрапили в складні життєві обставини, швидкість виходу з цих обставин залежить від рівня сформованості готовності до професійної діяльності. Професійна готовність передбачає високий рівень виконання професійних дій, який залежить від рівня сформованої особистісної готовності майбутніх фахівців із соціальної роботи до прояву індивідуально-особистісних якостей; психологічної готовності до психоемоційних перевантажень особистості фахівця.

Список використаних джерел

1. Ляшенко О. І. Особистісно орієнтоване знання як сучасна парадигма проектування змісту освіти. Філософія освіти в сучасній Україні. Київ, 1996. С. 339–343.

2. Чернета С. Теорія та практика підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг. Дисертація ... д-ра пед. наук. Полтава, 2023. 546 с. С. 356.

3. Юрків Я. І. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до роботи із вразливими категоріями населення. Дис. .. д-ра пед. наук. 13.00.05. Старобільськ, 2021. 606 с. С.59.